

CZU: 316.72

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_29](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_29)

EFICIENTIZAREA COMUNICĂRII ȘI ORGANIZĂRII ÎN INTERCULTURALITATE, MULTICULTURALITATE ȘI PLURICULTURALITATE

Cristina Florentina TĂNĂSESCU,

*Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
Liceul Teoretic „Nicolae Iorga” Nehoiu, Buzău, România*

Această lucrare abordează importanța eficientizării comunicării și organizării în contextul interculturalității, multiculturalității și pluriculturalității. Comunicarea eficientă în medii interculturale presupune înțelegerea profundă a diferențelor culturale, adaptabilitate la diferite stiluri de comunicare și evitarea stereotipurilor.

Organizarea eficientă în aceste medii implică gestionarea diversității în echipe, leadership empatic și comunicare transparentă. Abilitățile interpersonale și sensibilitatea culturală sunt esențiale în acest proces, având potențialul de a aduce beneficii precum inovația și îmbunătățirea relațiilor interpersonale într-o lume tot mai diversificată.

Cuvinte-cheie: *comunicare, organizare, socioculturalitate.*

MAKING COMMUNICATION AND ORGANISATION MORE EFFECTIVE IN INTERCULTURALITY, MULTICULTURALITY AND PLURICULTURALITY

This essay addresses the importance of streamlining communication and organization in the context of interculturality, multiculturalism, and pluriculturalism. Effective communication in intercultural environments involves a deep understanding of cultural differences, adaptability to different communication styles, and avoiding stereotypes.

Efficient organization in these environments involves managing diversity in teams, empathetic leadership, and transparent communication. Interpersonal skills and cultural sensitivity are essential in this process, with the potential to bring benefits such as innovation and improved interpersonal relationships.

Keywords: *communication, organization, socioculturalism.*

Introducere

Într-o lume caracterizată tot mai mult de migrație, globalizare și interconectivitate, interacțiunile interculturale, multiculturalitatea și pluriculturalitatea devin norma mai degrabă decât excepția. Aceste concepte presupun conviețuirea și colaborarea dintre persoane sau grupuri cu origini culturale diverse, și aduc cu sine provocări și oportunități semnificative. Pentru a prospera în astfel de medii, este imperativ să eficientizăm comunicarea și organizarea. Acest eseu explorează modalitățile prin care putem atinge acest obiectiv.

Comunicarea eficientă în mediile interculturale implică conștientizarea profundă a diferențelor culturale și a influențelor acestora asupra comunicării. Pentru a comunica eficient cu persoane din culturi diferite, trebuie să ne străduim să înțelegem valorile, normele și tradițiile acestora. Acest lucru ne ajută să evităm stereotipurile și să fim mai empatici. Cuvintele nu sunt singurul aspect al comunicării. Gesturile, expresiile faciale și tonul vocii pot varia semnificativ în diferite culturi. A fi conștient de aceste aspecte ajută la evitarea neînțelegerilor. O abilitate crucială în comunicarea interculturală este capacitatea de a fi flexibil și de a te adapta la diferite stiluri de comunicare. Asta implică să fii deschis la a învăța și a-ți schimba propriul stil, atunci când este necesar.

Eficientizarea comunicării și organizării în contextul interculturalității, multiculturalității și pluriculturalității reprezintă aspecte esențiale într-o lume din ce în ce mai globalizată și diversă. Aceste concepte se referă la interacțiunile dintre persoane sau grupuri cu diferite culturi, valori și experiențe de viață. Pentru a avea succes în astfel de medii, este crucial să dezvoltăm abilități de comunicare și organizare care să țină cont de aceste diferențe.

Interculturalitatea, multiculturalitatea și pluriculturalitatea sunt toate concepte care descriu diversitatea

culturală și interacțiunea între culturi. Însă, fiecare dintre aceste concepte pune accentul pe aspecte diferite ale acestei diversități.

Cultura este un sistem de semne prin care oamenii își reglează relația lor cu natura, după cum se afirmă în majoritatea studiilor de specialitate. Sistemele sociale sunt creatoare de sens, iar, în timp, acestea dezvoltă mijloace de comunicare specializate. Vom afirma, alături de alți cercetători și că prin cultură se modelează personalitatea umană întrucât cultura transmite modele comportamentale, atitudini sociale, reacții dobândite și învățate, întreaga istorie a omului ca ființă socială.

În societățile de tip tradițional, faptele de cultură au o dublă acțiune asupra individului: una exterioară – ce presupune reguli, legi nescrise păstrate cu sfințenie – și una interioară – care-i lasă individului libertatea de a inova, de a crea.

Trebuie să menționăm faptul că libertatea nu este folosită în scopul modificărilor sau anularilor, ci în cel al adaptărilor în încercarea repetată de regăsire a stării de echilibru, după cum spune și V. Avram: „într-o societate orientată spre sacru, conștiința se unește cu inconștientul (...) omul societății religioase performă fără încetare un limbaj mitologic, un set de imagini primordiale care stau la baza tuturor actelor de gândire și atitudine cu funcție socială, cosmică, abisală totală” [1].

„Raportul unitate/diversitate a devenit în secolul nostru supratema antropologiei culturale” [2], „diversitatea culturilor a ajuns să fie privită ca o realitate cu semnificație ontologică prin care subiectul uman își asigură statutul de ființă creatoare” [2].

Omul a fost caracterizat dintotdeauna de deschiderea spre diversitate, ne-o arată istoria, începând cu capacitatea de a diversifica limbile native, dacă nu ar fi fost așa, omul s-ar fi blocat în existența sa, construind un tipar unic, asemenea celorlalte tipuri de viețuitoare; ar fi putut omul evolua și în absența diversității, dar nu își putea construi o istorie, în modul acesta diversitatea a devenit principala lege a culturii.

Faptul că suntem diferiți este înscris în structura omului, în natura acestuia, a existenței ca persoană individuală, în același timp, bilogic, suntem un tot unitar. Unitatea și diversitatea sunt cele două laturi de nedespărțit ale omului.

„Diversitatea etnică și națională a culturilor a dobândit un reflex extrem de semnificativ, atât în abordările doctrinare, cât și în acțiunile politice ale noilor agenți istorici. Culturile naționale s-au consolidat și au devenit sisteme de referință pentru noile tendințe creatoare și chiar pentru strategiile de cooperare spirituală și împrumut de valori pe arii determinate de civilizație” [2].

Culturile sunt formate din trei factori modelatori: rasă, mediu și epocă. Astfel s-a încercat explicarea diferențierii istorice și diferitelor tipologii culturale. Așa că fiecare individ are modul său de a vedea viața; viziunea diferă de la individ la individ, în funcție de locul de unde vine, de originea lui.

Oricât am încerca să definim cultura într-un mod unic, aceasta va avea o semnificație diferită, în funcție de fiecare popor, de tradiții, obiceiuri, de mediul din care se trage acel popor, idei, valori. Fiecare cultură are o fizionomie diferită, determinată de istorie, oameni și preocupări

Atunci când suntem puși în fața interpretării riturilor de trecere, spre exemplu, suntem nevoiți să apelăm la o gândire religioasă. Astfel, ritul, mitul sau religia sunt de fapt forme religionizate.

„Prin religie înțelegem, împreună cu E. Durkheim și G. Ferreol, un fapt eminent social, dar în același timp produsul unei continue și îndelungate evoluții. Credem că deja la nivelul mentalității primitive ar trebui căutate elementele ce au condus la formarea aceste gândiri de tip religios” [3].

Ritul, mitul și religia au fost cele trei elemente primordiale pentru reinstaurarea ordinii și pentru menținerea relației omului cu natura. Aceste rituri de trecere se construiesc treptat de către om, pe baza a ceea ce îl înconjoară și a ceea ce trăiește; această ființă fiind supusă tot timpul transformării continue, „de aceea orice ritual de trecere are rolul de a marca un moment de criză prin care trece orice om, asigurând în același timp rămânerea individului în interiorul grupului căruia îi aparține, același și totuși altul, dar și trecerea spre o altă stare” [3].

În structura ceremonialului putem recunoaște câteva etape: prima etapă este cea de tranziție, caracterizată de unele mesaje verbale, a doua etapă este cea mitică, aici apărând limbajul cu factură simbolică, iar a treia etapă, ultima, este magico-rituală, motivația scade, iar limbajul, înainte simbolic, aici primește caracter mitic creând ritualuri.

„Comunicarea la nivelul riturilor de trecere este una de natură sistematică și are rolul de a promova integrarea și adaptarea. Ea are la bază activitatea de reprezentare. Asistăm la utilizarea conștientă, deliberată a semnelor pentru cunoașterea universului și, implicit, pentru cunoașterea de sine. Gestul, mimica, obiectul, sunetul, cuvântul trebuie privite ca forme de manifestare ale unui comportament reprezentativ” [3].

Fiecare tip de cultură va găsi forme specifice de transmitere a unor mesaje, dar vom regăsi, cu siguranță, elemente comune, care ne vor trimite la ideea existenței unei rădăcini comune. Dacă e să ne referim la același exemplu, al riturilor de trecere, vom observa că la toate popoarele ele au același scop, realizarea transformării, care se bazează pe asumarea unei deveniri.

Acest fapt implică în mod obligatoriu ieșirea din stării anterioare, văzute ca stări inferioare și accesarea spre stări superioare. Riturile de trecere definesc peste tot un mod de a privi interacțiunea omului cu Macrocosmosul, modalitățile de realizare a trecerilor peste praguri, modalitățile de contact cu limitele succesive, limbajele cu care se operează dau nota de specificitate.

Relația dintre cultura dominantă și subculturile diferitelor grupuri care coexistă în același spațiu, respectă și transmit valorile de bază ale culturii dominante – este o altă abordare a interculturalismului.

Într-o cultură coexistă multe alte subculturi, cultura fiind rezultatul integrării dinamice a diferitelor subculturi și a culturii dominante.

Subcultura poate reprezenta următoarele grupuri:

- grupuri cu religii diferite;
- membrii unei generații;
- persoane care lucrează în aceeași instituție;
- persoane cu nevoi speciale/cu handicap;
- minoritățile etnice.

Grupul etnic de referință este considerat grupul care oferă suport social individului pentru socializare, sprijin psihologic pentru dezvoltarea personală într-un context social în care societatea este foarte dezvoltată și verificată de un grup etnic dominant.

Interculturalismul a apărut ca răspuns la criticile la adresa politicilor existente ale multiculturalismului, cum ar fi criticile conform cărora astfel de politici nu au reușit să creeze includerea diferitelor culturi în societate, ci au divizat societatea prin legitimarea comunităților separate segregate care s-au izolat și le-au accentuat specificul.

Se bazează pe recunoașterea atât a diferențelor, cât și a asemănărilor dintre culturi. A abordat riscul creării relativismului absolut în postmodernitate și în multiculturalism. Interculturalismul a fost folosit ca instrument al activiștilor pentru drepturile nativilor americani și indigenilor pentru a obține drepturi și recunoaștere. Interculturalitatea apare ca un concept cu un conținut larg datorită prefixului *inter*, care se leagă de „interacțiune, împărtășire, deschidere, reciprocitate, solidaritate” [4].

Termenul intercultural a fost selectat ținând cont de sensul polivalent al prefixului *inter* precum și de sensul (antropologic) al cuvântului *cultură*. Astfel, atunci când spunem intercultural ne referim inevitabil la interacțiune, schimb, reciprocitate, interdependență și solidaritate.

Ne referim și la: recunoașterea valorilor, stilurilor de viață, reprezentărilor simbolice la care se raportează „ființele umane, indivizi sau grupuri în raport cu semenii și în înțelegerea lumii, recunoașterea interacțiunilor care apar la un moment dat între multiplele aspecte ale aceleiași culturi și între diferite culturi în timp și spațiu” [5].

Cultura este un set de caracteristici spirituale distinctive, trăsături materiale și intelectuale caracteristice unei societăți sau grup social, încorporate în stiluri de viață, sisteme de valori, credințe și tradiții. A fost o variabilă centrală în toate societățile în construirea și implementarea macromodelor de schimbare, un indicator al eficienței acestora și, practic, esența dezvoltării generale.

Analizând diferite definiții ale culturii, putem dezvălui câteva dintre caracteristicile acesteia:

- nu este înnăscut, ci dobândit;
- cultura este împărtășită, are o dimensiune colectivă, delimitând astfel diversele grupuri culturale;
- se transmite de la o generație la alta suferind modificări specifice epocii în care se manifestă. Aceasta a fost numită înculturație de către specialiști.

Cultura este într-o strânsă legătură cu valoarea. Aceasta din urmă are semnificații speciale precum:

- este rezultatul conștiinței umane atribuirea calităților unei entități sau stări existențiale, ca urmare a unei preferințe, dorințe sau intenții;
- este un atribut situațional, relațional, care se stabilește urmând orientarea umană într-o ordine transcendentă.

Valorile fundamentale care stau la baza educației interculturale sunt respectul pentru drepturile omului și statul de drept. „Într-adevăr, se poate afirma că statul este un agent al globalizării, mai degrabă decât al oamenilor. Reacția firească la această ipoteză este o construcție alternativă bazată pe sentimentul de identitate națională.

În această privință, se pot sublinia o serie de aspecte legate de limba națională, tradițiile și obiceiurile unei țări care declanșează automat o serie de elemente conectate în esență la simbolurile, muzica și bucătăria autohtonă care sunt supuse în mod inevitabil celor mai dinamice transformări. În aceste condiții, rezultă că procesele instrumentale ale puterii, bogăția globală, instituțiile și statul-națiune nu mai reprezintă națiunea și identitatea construită pe autonomia locală. Ca o colecție de atribute și valori comune ale unei națiuni, identitatea națională este un indicator rezonabil pentru naționalism” [6].

Societatea contemporană își formulează principiile existențiale pe baza valorilor umane generale precum: respectul, justiția, corectitudinea, demnitatea, responsabilitatea, empatia și pacea.

Relativismul cultural este un concept conform căruia orice comportament nu poate fi judecat doar prin raportare la contextul social în care are loc. Înainte de a evalua comportamentele indivizilor, acestea vor fi raportate la fundalul cultural al credințelor și așteptărilor implicate de mediul cultural de bază.

Elementele cheie în raportul educație-cultură interculturală sunt:

- cultura și identitatea culturală care sunt niște fenomene dinamice;
- toți oamenii sunt purtători de cultură și trebuie să aleagă liber dezvoltarea identității;
- educația interculturală vizează interacțiunile, comunicarea, proximitatea culturală între diferiți purtători de culturi deschise tuturor oamenilor.

Raportarea culturii în educație presupune proiectarea educației ca un proiect de inițiere a ființei umane în valorile culturale, ca un proces foarte solicitant de dobândire a instrumentelor culturale esențiale în fundamentul social al ființei umane-personalitate.

Unul dintre principalele instrumente prin care indivizii și societățile sunt pregătite să fie mai precauți cu dimensiunea culturală în existența lor este educația interculturală. Educația interculturală se ocupă de procesul educațional din viziunea diversității culturale și se concentrează pe fenomenul de interacțiune culturală (oameni, culturi, religii, vorbitori de diferite limbi, oameni care au opinii și opinii diferite etc.).

A devenit nevoia unei opțiuni pragmatice atât pentru „majoritatea” care sunt pregătirea pentru integrarea noilor veniți în contexte multiculturale, și pentru „minoritate” care vizează pregătirea viitorilor cetățeni foarte bine integrați sociocultural prin cele mai bune alegeri în viața lor personală.

Pentru a extinde stilurile de viață civice și interacțiunea socială care întăresc respectul pentru drepturile omului și responsabilitatea în exercitarea libertății personale, rezultatele educației interculturale necesită coerență pragmatică și perspectivă temporală.

Multiculturalismul este o realitate a existenței în același orizont spațiu-timp a unor grupuri de indivizi din multe culturi care își afirmă izolat notele specifice, evitând de obicei contaminările.

Multiculturalismul este un termen în principal descriptiv. De obicei se referă la multiplicitatea de culturi care există într-un anumit spațiu, fie el local, regional, național sau internațional, fără a avea neapărat o relație între ele.

Cea mai mare utilizare are loc în contextul țărilor occidentale precum Statele Unite, unde minoritățile naționale (negri și indigeni) coexistă cu diverse grupuri de imigranți, minorități involuntare precum portoricanii și chicanosii și albi, toți descendenți ai altor țări în principal europeni sau ca în Europa unde imigrația s-a extins recent.

Multiculturalismul este cea mai folosită referință, reflectând necesitatea unui concept care să reprezinte particularitatea regiunii în care popoarele indigene și popoarele negre au trăit împreună de secole cu albi-mestizoși și unde amestecul a făcut parte din realitate ca rezistență culturală și, recent, revitalizarea dife-

rențelor. Spre deosebire de multiculturalism, pluriculturalismul sugerează o pluralitate istorică și actuală, în care diverse culturi coexistă într-un spațiu teritorial și, împreună, alcătuiesc o totalitate națională.

Deși distincția dintre *multi-* și *pluri-* este subtilă și minimă, ceea ce este important este că prima indică o colecție de culturi singulare cu forme de organizare socială adesea juxtapuse, în timp ce a doua indică pluralitatea dintre și în interiorul culturilor înșiși. Cu alte cuvinte, multiculturalismul se referă în mod normal, într-un mod descriptiv, la existența unor grupuri culturale diferite care, în practica socială și politică, rămân separate, divizate și opuse, în timp ce pluriculturalismul indică o coexistență a culturilor în același spațiu teritorial, fără o interrelație profundă echitabilă.

Pluriculturalismul este un concept care se referă la coexistența și interacțiunea mai multor culturi într-un singur mediu social. Acesta poate fi utilizat pentru a descrie societăți și comunități care au o diversitate culturală semnificativă, unde diferitele grupuri etnice, lingvistice și religioase coexistă și împărtășesc tradiții, obiceiuri și moduri de viață distincte.

Pluriculturalismul promovează respectul și toleranța față de diversitatea culturală și încurajează indivizii să își înțeleagă și să își aprecieze cultura proprie, precum și cultura altor grupuri. Acest concept este adesea utilizat pentru a contracara ideea de monoculturalism, care se referă la ideea că o singură cultură ar trebui să domine într-o societate și că celelalte culturi ar trebui să fie supuse acelei culturi dominante.

Pluriculturalismul poate fi benefic pentru o societate, deoarece poate promova înțelegerea interculturală, toleranța și solidaritatea. Cu toate acestea, poate exista și tensiuni între diferitele grupuri culturale și pot apărea dificultăți în ceea ce privește integrarea și acceptarea reciprocă a diferitelor culturi.

În final, alegerea unui concept depinde de contextul specific și de obiectivele pe care doriți să le atingeți în ceea ce privește diversitatea culturală și interacțiunea între culturi.

Concluzii

Eficientizarea comunicării și organizării în contextul interculturalității, multiculturalității și pluriculturalității este un proces continuu, care implică dezvoltarea constantă a abilităților interpersonale și a sensibilității culturale. Cu toate provocările pe care le aduce, acest proces poate aduce și beneficii semnificative, cum ar fi inovația, creativitatea și îmbunătățirea relațiilor interpersonale. Cu un efort susținut și o atitudine deschisă, putem naviga cu succes într-o lume tot mai diversificată.

Referințe:

1. Delia, Suiogan, *Simbolica riturilor de trecere*, București, Editura Paideia, 2006, p. 83.
2. Georgiu, Grigore, *Națiune. Cultură. Identitate*, Editura Diogene, București, 1997, p. 29.
3. Ionescu Gh. Gh, Toma A., *Cultura organizațională și managementul tranziției*, București, Ed. Economică, 2001, p. 193.
4. Onea. A., N. *Management Intercultural. Influența sistemului de valori în cultura organizațională*, vol. VII, nr. 13/2005, p. 17.
5. Paul Bogdan ZAMFIR, *Accelerarea procesului de globalizare - Factor de risc la adresa identității naționale*, Lecturer Ph. D. Constantin Brâncuș University of Târgu-Jiu, p. 26.
6. Vasile Avram, *Creștinismul cosmic -o paradigmă pierdută?*, Sibiu, Editura Saeculum, 1999, p. 154.

Date despre autor:

Cristina Florentina TĂNĂSESCU, doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, profesor de Limba Engleză, Liceul Teoretic „Nicolae Iorga” Nehoiu, Buzău, România.

E-mail: voicu_cristina_florentina@yahoo.com

ORCID: 0009-0008-4918-0862

Prezentat la 04.10.2023